

Omfattende restaurering

I 1995 hadde Kjølhytta 76 overnattinger. Det var ikke mye og med så liten trafikk var styret nok en gang i tvil om hva det skulle gjøre. Hytta trengte vedlikehold og reparasjoner, men spørsmålet var om det var verd innsats og kostnader. Etter at styret var blitt enig med selv om at Kjøli fremdeles var noe å satse på, ble omfattende arbeider satt i gang sommeren 2000. Både hytta og uthuset fikk nå ny paneling, og uthuset fikk i tillegg ny fundamentering. Taket på hytta, som hadde samme konstruksjon som flere andre av TTs hytter, asbestbølgeplater med mineralullisolasjon under, ble lagt om. Innvendig fikk hytta ny kjøkkeninnredning og nye ovner. Ny do ble bygget, og den gamle i uthuset satt i stand til en ulåst nødbu. Samlet beløp arbeidene seg til kr. 400000, omtrent fire ganger mer enn det hytta hadde kostet som ny 30 år tidligere. Innsetting av to nye senger i stua, tørkeinnredning og malerarbeid ble imidlertid gjort på dugnad.

Resultatet ble en flott hytte med ti senger, men spørsmålet er fremdeles om det er verd å bruke så mye penger på en hytte som nesten ikke brukes. Tross restaureringen og høyere medlemstall enn noen gang før i TTs historie har besøket ikke økt, men tvert imot sunket ytterligere til fattige 60 overnattinger i 2003 - det nærmer seg altså i gjennomsnitt én pr. uke.

Mens gruvene på Kjøli var i full drift, var det en hel liten "by" her inne i fjellet, med et trettitalls hus og butikk. Mange av hustuftene ligger der fortsatt, men lite er gjort - både fra kommunen og TTs side - for å fortelle de som besøker Kjøli om stedets interessante fortid. Et samarbeid mellom kommunen, fjellstyret (som eier en hytte som står åpen ved Kjølitjønna),

Kjølihytta slik den i dag framstår i vinterdrakt. Foto: Karl Sellgren

*"Turistforeningen søker etter fattig evne å følge tidens krav og har gått til innkjøp av et kjøleskap til "Nordpå". Videre har vi her anska kaffet støvsuger og symaskin."
(Fra årsberetningen for 1958)*

Bjørgåsen fjellstue (som er bygget opp på Killingdal gruvens anlegg lenger vest) og TT kan derfor kanskje være en vei å gå. Gruvehistorie i denne sørøstre delen av Sør-Trøndelag er i hvert fall mer enn den som alle kjenner fra Røros. Avstanden fra veien nede ved Jensåsvollen er sommers dag ikke større enn fem lettgatte kilometer. Det skal med andre ord ikke store anstrengelsen til for å kunne oppleve en bit trøndersk kulturhistorie i kombinasjon med flott høyfjellsnatur, og TT kunne kanskje selv bidra til å få opp besøket ved i større grad å rette oppmerksomheten mot denne delen av Sylene-området gjennom artikler og informasjon i årboken og andre publikasjoner.

Græslhytta

På Græsl fikk TT tidlig opprettet et kvarter hos Ole Græslivold som en mellomstasjon mellom Selbu og Tydal/Stugudal, og som et start- eller endepunkt for fjellovergangen mellom Haltdalen og Tydal. I årsberetningen for 1890 forteller styret at det til Græslivold er "leveret 2 feltsenge med utstyr, ligesom stationsholderen der mod Sikkerhed er bevilget et lån på kr. 200,00 til indredning og utstyr af en ny opført bygning".

Dette første kvarteret på Græsl var et lite hus med stue og to soverom som var bygget med tanke på mottak av turister. "Stellet er enkelt, men absolutt rensligt, og den gode Vilje og Forekommenhed er tilstede," het det i TTs årsskrift for 1896 - ja, Carl Schulz boblet nesten over i en beskrivelse av stedet: "På Græslivold fryder man sig over den rent skrupuløse Renslighed i Senge, Kopper og Kar."

Deretter blir det merkelig stille om Græsl - stedet forsvinner ut av bildet og er heller ikke med på listen når TT i 1930-årene trykker oversikter over de steder foreningen hadde kvarteravtaler med. Græslivoll eksisterte imidlertid og tok fortsatt imot turister selv om forbedringer hva kommunikasjoner angikk gjorde at det ikke lenger var nødvendig for de som skulle på fjelltur å overnatte underveis på vei oppover mot Tydal. Men Græslivoll hadde som vi skal se ikke helt utspilt sin rolle som kvarter for TT-medlemmer.

Kvarteret på Hilmo. Foto: Arne Falkanger

Kvarter på Hilmo

Etter andre verdenskrig inngikk foreningen i 1946 en avtale med Birger Hilmo om et kvarter på Hilmo gård. Kvarteret startet med åtte senger og skulle utvides til 16 senger fra påsken 1949. En strek i regningen var det derfor at Hilmo bestemte seg for å selge gården og reiste til USA. "Stedet ligger imidlertid slik til at det har all sjanse til å bli et godt støttepunkt i de nye turistruter Haltdal-Stormoen-Storerikvollen, så tanken om et kvarter her er ikke oppgitt," het det i årsberetningen for 1947. Og nytt kvarter ble det, nå med fem senger hos naboen Per Hilmo, og slik var situasjonen gjennom hele 1950-tallet. Da Hilmo døde i 1964 overtok hans kone Jenny ansvaret for kvarteret i et par år, men våren 1966 varslet hun TT at hun på grunn av lite besøk ikke lenger så seg tjent med å opprettholde kvarteret. Avtalen ble dermed sagt opp, men de som kom til Hilmo kunne likevel regne med å få overnatte og en enkel servering såfremt det var folk hjemme på gården. Det kunne man selvsagt ikke være sikker på at det var, og "offisielt" var fjellturister som kom ned til Græslivoll/Hilmo fra Schulzhytta eller Nordpå i Haltdalen, eller skulle til noen av disse stedene, nå henvist til å bruke Græslivoll Turiststasjon omlag fire kilometer sør for Hilmo. Denne løsningen var imidlertid ikke tilfredsstillende, og TT tok til å vurdere andre muligheter, først og fremst bygging av en selvbetjeningshytte.

Græslivhytta bygges

Det første som ble vurdert var en plassering i nærheten av småbruket Bjørgen, ca. en kilometer nord for Hilmo bru. 2. pinsedag 1971 var den oppnevnte byggekomiteen på befaring og fant frem til den idylliske Sersjantvollen et stykke ovenfor Bjørgen. Grunneieren var imidlertid ikke villig til å inngå noen avtale med TT - det kom ikke på tale med hverken salg eller bygging. Dermed måtte komiteen ut på ny leting etter egnet sted.

Etter å ha trålet terrenget fant den en ny tomt som kunne passe og kom også til enighet med grunneieren, Haakon Græsliv. Det ble vedtatt å bygge en selvbetjeningshytte etter samme lest som Ramsjøhytta og Kjølhytta. Etter planen ville den få seks senger pluss to i uthuset. Arbeidet ble etter anbud satt bort til byggmester Ingvar Langeng fra Ålen.

I midten av juni 1972 var alt klart til byggestart. Da kom en uforutsett kjelke i veien. Terrenget opp mot tomten var bløtt og vanskelig, og materialtransporten måtte foregå over en annen eiendom. Eierne der sa imidlertid nei til transporten med mindre TT sa seg villig til å betale erstatning for den skade som terrenget ville bli påført. Byggekomiteen måtte derfor ut på enda en tur til Græsliv for å løse opp floken. Etter et møte i midten av juli mellom komiteen, byggmesteren, Haakon Græsliv og hans sønn Harald Græsliv, som nå hadde overtatt gården, ble ny tomt plukket ut i den sørvestlige delen av Motoppen ovenfor Græsliv gård. Etter at byggedokumentene hadde gått en ny lynrask gang gjennom det kommunale byråkrati, var omsider alt klart slik at Langeng kunne komme i gang. Og

Græslivhytta. Foto: Erik Stabell

Å hente vann fra nærmeste fjellbekk er en av kvalitetene man opplever på selvbetjeningshyttene. Her fra Græslihytta. Foto: Jonny Remmereit

når det først skjedde gikk det raskt. 13. september 1972 kunne byggmesteren melde at hytta var ferdig, og etter at også møbler og utstyr var kommet på plass, kunne hytta åpnes 15. februar 1973. Den hadde da kostet nærmere kr. 109.000.

Kanskje hadde arbeidet gått for raskt. I 1979 ble det i hvert fall oppdaget at hytta var meget dårlig fundamentert og at problemene var alvorlige. Dermed var alle de tre hyttene som var bygget over samme lest - Ramsjøhytta, Kjølhytta og Græslihytta - rammet av samme "sykdom" uten at det var mulig å påvise en sammenheng - alle tre hyttene var for eksempel ikke bygget av samme byggmester. Provisoriske tiltak for å rette opp de verste skjevhetene ble satt i verk, men det var klart at det måtte omfattende arbeider til for å få utført de utbedringene som måtte til.

I årene som fulgte ble fundamentene på Græslihytta en gjenganger i årsberetningene. I 1984 het det for eksempel: "Hyttas fundamenter er ennå ikke utbedret og skjevheten øker fra år til år. De årlige forsøk på å hindre de verste vridninger av konstruksjonene er utført også i 1984, men sterkt påkrevete vedlikeholdstiltak blir utsatt inntil fundamentene er utbedret."

Utmerket utgangspunkt

Flere forskjellige forhold gjorde sitt til at det tok tid å få "satt inn støtet". Først i 1988 ble både hovedhytta og uthuset omfundamentert og rettet opp, samtidig som det også ble gjennomført en ombygging av gangen og kjøkkenet. Fortsatt fant man det imidlertid ikke nødvendig å legge om taket, slik som på Kjølhytta.

Antallet overnattinger på Græslihytta svinger omkring 200 pr. år, av og til mer og enkelte år mindre. Besøkstallene avspeiler det forholdsvis lave besøket på Schulzhytta, og de har etter at Nordpå ble solgt ikke fått særlig drahjelp av trafikk fra Haltdalen heller. Hytta er kort sagt ikke blitt det knutepunktet som foreningen håpet på for 35 år siden, men har like fullt en strategisk beliggenhet.

Græslihytta er den eneste av TTs hytter i Sylene som lettvis kan nås på ettermiddags- og sågar kveldstid selv i den mørke årstiden. Veien opp til hytta - ca. 40 minutter fra Græsli - er merket med staker påmontert refleks slik at de vises godt også i mørke. Oppsøkes Græslihytta fredag ettermiddag har man et utmerket utgangspunkt for en helgetur inn til Schulzhytta, og naturligvis også for turer videre inn i Sylene.

Nordpå

I oktober 1948 ble det holdt ekstraordinær generalforsamling i TT. Flere store saker var oppe til behandling, en av dem var om foreningen skulle kjøpe eiendommen Haugen, g.nr. 28, br.nr. 2 og 5 - også kalt "Midtaunet" og "Nordpå" - i Aunegrenda i Haltdalen. Pristaksten lød på kr. 16000, men TT hadde fått et tilbud om å kjøpe for bare kr. 11000.

Generalforsamlingen vedtok enstemmig at stedet skulle kjøpes og dermed hadde TT skaffet seg en ny hytte med tilknytning til rutene i Sylene. Fra Nordpå kunne det merkes ruter sørøstover mot Kjøli og nordøstover mot Hilmo, og fra begge disse stedene kunne turistene fortsette videre østover til henholdsvis Stugudal-Nedalen og Schulzhytta-Storerikvollen. Til Hilmo var det en forholdsvis lett fjellovergang på femseks timer mens man til Kjøli måtte regne med å bruke åtte timer. Dessuten var Nordpå i seg selv et fint sted, som foreningen ventet seg mye av etter at nødvendige arbeider var utført: "Et kvarter fullt på høyde med det beste vi har, med hyggelige stueinteriører, gode senger og den mange steder savnede badstua," skrev styremedlem Finn Kleven i årboken for 1946/47. Og foreningens viseformann Reidar Jørgensen var ikke mindre begeistret da han omtalte stedet i forbindelse med innvielsen:

"Aunegrenda er en koselig og usedvanlig vakker fjellbygd, øst for Gauldalen. Fra Haltdalen stasjon klatrer bilveg oppover dalsiden og vi får et praktfullt panorama over den vide og veldyrkede bygda i Haltdalen. Etter en halv times marsj er vi oppe på Kjøløen, og snart ligger Aunegrendas grønne lier med koselig, gammel bebyggelse foran oss.